B: Bruxelles 9565-66 ff. 1r-3r, saec. X
Ma: München clm 331 ff. 38vb-39rb, saec. XII, slightly revised version
Mb: München clm 14456 ff. 68r-69r, saec. IX (ante a. 824, Bischoff n.2)
P: Paris lat. 11505 f. 112ra-vb, saec. IX (821, Bischoff), several additions
O: Oxford Add. C. 144 ff. 64r-66r, saec. XI
ed. in Grabmann, *Methode* II p. 43 n. 1 on *Ma*

==

MaMbPB version

[Incipit[1] de partibus philosophiae] /

[0] {$^{M[3.0]}$ Philosophia triparie[2] / primo diuiditur, / [[[id[3] est]]] / in the/`o´ricam[4], prac/ticam, / et logicam[5]. / Sed / hae[6] // tres partes sub/diuisiones[7] singulae / capi/unt, // isto[8] modo[9].} /

[1.1] {$^{M[3.1]}$ Theoricae[10] in [[[[has[11]] .iii.[12] subdi/uiditur [[[[partes[13]]]]: /// in theo/logiam[14], [[[in[15]]]] / mathemati/cam[16], [[et[17]]] phy/sicam[18].} / [[[[Plerumque non solum disserere, sed et diserta(!) quaerere piget.]

---

[1] *Titulus Mb*, THEORICUS. PRACTICUS. LOGICUS. *P*, *om. MaB*
[2] triparie *Ma*, trifaria *MbPBO*
[3] id est *MbP*, *om. MaBO*
[4] theoricam, theoritica(m) *O* #
[5] logicam *PB*, loicam *MbO*, Loycam *Ma*
[6] hae *MbPBO*, hee *Ma*
[7] subdiuisiones singulae *MbP*, singule subdiuisiones *Ma*, subdiuisiones singulas *BO*
[8] isto *MbP*, hoc *MaBO*
[9] modo + Multi sapi/entes fieri uolunt / sed laborem inquirenda (imperquirenda *O*) sapientia assumere / permes/cunt (p(er)times/cunt(?) *O*) *BO* (*vide lectionem Parisiensem infra*) + REGULAM amicissimus doctissimus sed etenim longa brevem / acc()otus, circumflexus, astile, diastile, primus, nate pene uel ultimus / pulcherrimus *O (out of places)*
[10] Theorica *Ma*, Diuisio / theoricae *Mb*, Theoritica *P*, TEORETIKA *B*, ΘEORITIKA *O*
[11] has *Mb*, *om. MaPB*
[12] .iii. *Mb*, tres *MaPBO*
[13] partes *Mb*, *om. MaPBO*
[14] theologiam *Mb*, Theologicam *Ma*, theologica *P*, TEOΛOΓIAM *BO(?)*
[15] in *Mb*, *om. MaPBO(?)*
[16] mathematicam *MaMb*, mathematica *P*, MAΘEMATICAM *BO*
[17] et *MaMb*, *om. PB*
[18] Phy/sicam *Ma*, phisicam *Mb*, phisica *P*, ΦICIKAM *BO*

/ *Theologica[19] in diuinis rebus, / mathematica in / ediscendis, physica[20] / in naturalibus et[21] humanis*.]]] //

MbPB version

[1.2] [[Diuisio theoriae(!) subdiuiditur in has tres.]]

{[M[4.1]] (*schema*)[22]

- Theorica[23], id[24] est contemplatiua
  - theologica[25] in diuinis rebus
  - mathematica[26] in ediscendis[27]

    [*Harum[28] media, id est / mathematica, in [has[29]] qua/tuor[30] / partes subdiuiditur*],
    - geometrica[31], in spatiorum[32] et formarum demensione[33]
    - arithimetica[34] ad numeros cognoscendos
    - astronomica[35] de cognitione stellarum
    - musica[36] in modulatione sonorum
  - physica[37] in humanis et[38] naturalibus} **|*Mb*68v|**[39] **|*P*112rb|**[40]

---

19 *Theologica - humanis* *MaP*, *om. MbBO*

20 physica *MaMb*, Phisica *P*

21 et *Ma*, id e(st) *P*

22 *legi nequeunt B*

23 theorica, ΘEORITIKA *B(?)O* #

24 id est *MbPBO*

25 theologica, ΘEORITIKA *B(?)O(?)* #

26 mathematica, MAΘEMATIKA *B(?)O* #

27 ediscendis *PB(?)*, aediscendis *Mb*, discendis *O(?)*

28 *Harum - subdiuiditur* *MbBO*, *om. P*

29 has *B*, *om. Mb*, quatuor has *O*

30 qua/tuor *B*, vii.(!) *Mb*, quatuor has *O*

31 geometrica, ΓEOMETPIKA *O* #

32 spatioru(m) *PO*, spatiarum *Mb* *B?*

33 demensione *PO*, densione *Mb* *B?*

34 arithimetica, ARITMETIKA *O*

35 astronomica, ACTPONOMIA est *O* #

36 musica, MUCIKA est *O(?)*

37 physica, ΦYCIKA(?) *B(?)O(?)*

38 et naturalibus] id ÷ naturalib(us) *P*, id est in naturalibus *Mb* *BO?*
et] id ÷ *MbP*, *om. Ma*

39 || + Practica, inspectiua. / Scientia tropoloica est uniuersa quae ad disputationem

40 || + Vestri nec artus amplius fessi manent scribendum / noster quam artus mansit laborando. / Multi enim sapientes fieri uolunt, sed laborem / in perquirendam

|*B*1v| |*O*64v|

Ma version

[1.2*] (*Schema*)

- Theorica vel contemplatiua in tres diuiditur
  - Theologicam, que est in rebus diuinis
  - Mathematicam, que est in edicendis(!)
  - Physicam, que est in humanis

[1.3*] Harum media, scilicet mathematica, in qua/tuor / partes subdiuiditur, has scilicet: / Geometricam quae `est´ in spatiorum et temporum demen/sione[41]; arithmeticam, quae est in numerorum / cognitione; in musciam, quae est in so/norum modulatione; et in astronomi/am, quae est de stellarum agnitione. |*Ma*39ra|

[1.4*] (*schema*)

- Mathemtaica in quatuor diuiditur
  - Geome/metriam(!)
  - Arismeticam
  - Musicam et
  - Astronomiam.

MaMbPBO version

[2.0] [[[[Theoricae disciplinae ordinem disseruimus. Nunc / ad secundam partem, id est ad practicam properemus]]]]. /

[2.1.1] {[M[3.2]] Practica[42], quam [[[nos[43]]]] actualem dicere[44] possumus[45], / in / tres[46] / subdiuiditur: [[in[47]]] ethicam[48], id est / mo/ralem; [[[in[49]]]] oeconomicam[50], id est / dispensa/tiuam; / [[in[51]]] politicam[52], id est ciuilem[53][54].} /

---

sapientiam assumere pertimescunt. *P (vide lectionem Bruxellensem supra)*

41 demensione] diui/sione *Ma*

42 Practica, ΠPAKTICAM *B*, ΠPAKTIKAM *O*

43 nos *BO*, *om. MaMbP*

44 dicere possumus *MbPBO*, dicimus *Ma*

45 possumus + quae *BO*

46 tres *MaPB*, .iii. *MbO*

47 In *MaMbP*, *om. BO*

48 ethicam *MaMbBO*, a&hicam *P*

49 In *MbP*, *om. MaBO*

50 oeconomicam *P*, yconomicam *Ma*, loicam(!) *MbBO*

51 In *MbP*, et *Ma*, *om. BO*

52 politicam *MaMb*, pol&icam *PB*, pleticam *O*

53 ciuilem *MaPBO*, inciuile(m) *Mb*

54 ciuilem. + actualis autem est prima quae communis est omnibus fidelibus & immutuas professiones & studia. diriuatur autem, esuriui & non dedistis mihi manducare. & cetera

MbPB version

[2.1.2] {[M[2.1]] (schema)

- PRACTICA[55] id est actualis. [Actualis[56] haec[57] est / prima, [quae[58] est] communis omnibus fidelibus. Actualis[59] in multas[60] pro/fessiones et[61] studia diriuatur[62], ut[63] est “Esuriui et non dedistis / mihi manducare (*Mat.* 25.42)” [et[64] cetera officia pietatis,}*~~haec[65] [est[66]] fides uera, / quia [illa[67]] sterilis daemonum[68] est~~*]]. /

- AETHICA[69] [id[70] est] moralis. [Moralis[71] autem dicitur], per quam[72] mos uiuendi honestior[73] aptatur[74] [et[75] instituta] ad uirturem tenendentia[76]

- OECONOMICA[77] id est dispensatiua

- POLITICA[78] id est ciuilis **|*B*2r| |*O*65r|**

[2.2.1][79] [[PRACTICA[80]]] inspectiua[81] [[est]] quae iam post priora[82]

---

officia pietatis, hæc est fides uera. qui a illa sterelis demonum est. *O (cf. [2.1.2])*

55 Practica *MbP*, ΠΡΑΚΤΙΚΑ *BO*

56 Actualis - est, *om. O* #

57 h(a)ec *P*, id *Mb*, aut(em) *B*

58 quae est co(m)munis *P*, communis *Mb(M)*, co(m)munis est *B*

59 Actualis *MbP*, & *B*

60 multas p(ro)fessiones *P*, mutuas possessiones *Mb*

61 & studia diriuatur *MbB*, diriuatur & studia et transportanda indicavit *P*

62 diriuatur *PB*, diriuator(um) *Mb*

63 ut *PB*, id *Mb*

64 & c&era officia pi&atis *P(M)*, *om. Mb*

65 haec est fides uera quia illa sterilis daemonum est *PB*, *om. Mb*, (quia fides sine operibus mortua est *M*)

66 est *P*, *om. B*

67 illa *P*, *om. B*

68 daemonum *P*, demonum *B*

69 Aethica *MbP*, ΕΘΙCA *BO(?)*

70 id est *PB*, *om. Mb*

71 Moralis autem dicitur *PBO*, *om. Mb*

72 quam *PBO*, q(uo)d *Mb*

73 honestior *PBO*, ostensior *Mb*

74 aptatur, putatur *O* #

75 & instituta *P*, & statuta *BO*, *om. Mb*

76 tenendam *Mb*, tendentia *P*, tenenda *BO*

77 OECONOMICA *P*, aeconnomica *Mb*, EKONOMICA *B*, EKONOMIKA *O*

78 POLETICA(!) *P*, policas(!) *Mb*, ΠΟΛΙΤΙCA *B*, ΠΟΛΙΤΙΚΑ *O*

exercitia inspicit uel contemplatur, {M[2.2] non ea quae uidentur [sed[83] quae non uidentur <intendit[84]>], ut [est[85]]: “quod[86] enim uidet[87] quis quid sperat? Si autem <quod[88]> non uidemus[89] <speramus[90]>, [per[91] patientiam expectamus] (*Rom*. 8.24-25)”. Quae semper manent sicuti[92] sunt, ad[93] quae per[94] fidem Christi rationales[95] animae inuitantur[96].}

[2.2.2] [[*Haec[97] diuiditur in historiam et spiritalem intellectum*]].

[[98]**[2.2.3]** [PRACT(ICA)[99] HISTORIAL(IS)]. {M[2.6] Doctrina[100] historiae ordinem simpliciter pandit, in qua nullus intellectus est [occultus[101]] nisi qui uerbis resonat, ut est “Tradidi uobis [quae[102] et accepistis,] quoniam[103] Christus mortuus est (*1 Cor*. 15.3)”} et “Misit deus filium suum factum ex muliere (*Gal*. 4.4)” et “Audi, Israhel, dominus

---

[79] *[2.2.2], [2.2.1], and [2.2.4] are, in that order, put under* aeconnomica *([2.1.2] as if they are subdivisions of* oeconomica *Mb*

[80] PRACTICA *P in circulo sicut* PRACTICA, AETHICA, OECONOMIA, POLETICA *in [2.1.2] supra*, *om. MbB*

[81] inspectiua e(st) qu(a)e *B*, Inspectiua qua *P*, inspectatiua. q(ue) *Mb*

[82] priora exercitia inspicit *PB*, prima(m) exercitur incipit *Mb*

[83] sed quae non uidentur *PB*, *om. Mb*

[84] <intendit> *addidi secundum M*, *om. PMbB*

[85] est *MbP*, *om. B*

[86] q(uo)d *P*, qud(!) *seu* quid *Mb*, qu(a)e *B*

[87] uid& *PB*, uid&ur *Mb*

[88] <quod> *addidi secundum M et Vulgatam*, *om. PMbB*

[89] uidemus *P*, uidimus *MbB*

[90] <speramus> *addidi secundum M et Vulgatam*, *om. PMb*

[91] p(er) patientia(m) expectamus *P*, *om. Mb*, p(er) patientiam speramus *B*

[92] sicuti *P*, seducti *Mb*, secuta *B*

[93] ad quæ *P*, eoq(ue) *Mb*, ea quae ad xp(istu)m *B*

[94] per fidem xp(rist)i *Mb*, per xp(ist)i fide(!) *P*, ad xp(ristu)m p(er) fidem *B*, (per xp(rist)i gratiam *M*)

[95] rationales *PMbB*, (fideles *M*)

[96] inuitantur *MbB*, uitantur *P*, (subleuantur *M*)

[97] *Haec - intellectum* *P*, *om. Mb*, *om. sed* HISTORIA *et* SPIRITALIS *in duo circulis B*

[98] [2.2.3]-[2.2.4] *MbP*, *om. B*

[99] Pract(ica) Historial(is) *P*, *om. Mb*

[100] Doctrina historiae *P*, historia doctrina *Mb*

[101] ocultus *Mb*, *om. P*

[102] quæ & accepistis *P, sed* quod et accepi *legendum*, *om. Mb*

[103] q(uonia)m *Mb*, quia *P*

[deus[104] tuus, deus unus est] (*Deut*. 6.4)".

[2.2.4] [Spiritalis[105]] {[M[5.3]] inspectiua dicitur[106] quia supergressi uisibilia [de[107]] diuinis aliquid et caelestibus contemplamur, eaque mente sola intuemur[108] quoniam corporeum supergrediuntur aspectum.} **|*Mb*69r|** [Practica[109] inspectatiua]] **|*B*3r!|**

[2.2.5] (*Schema*)

- [Practica[110]] spiritalis in has tres subdiuiditur[111]: / {[M[2.5]] [[*in[112] tropologiam, in allegoriam, in anagogen*]]. /
    - TROPOLOGIA[113] morum compositio [dicitur[114]]
    - ALLEGOR(IA)[115] dicitur[116] dictio[117] figurata. [[*Reuelatio[118] ad allegoriam pertinet, ut est "Patres nostri sub nube fuerunt* (*I Cor*. 10.1)"]].
    - ANAGOGEN[119] dicitur[120] ad superna ducens[121]}

[2.2.6] Scientia tropologica[122] {[PL49 964B-965A][123] est <qua[124]> uniuersa[125], quae ad discretionem[126] / pertinent actualem, utrum uitiata[127]

---

104 d(eu)s tuus(!) d(eu)s unus e(st) *P*, *om. Mb*
105 sp(ir)italis *Mb*, *om. P*
106 dicit(ur) quia *P(M)*, qu(a)e *Mb*
107 de(?) *P*, *om. Mb*
108 intuemur *P*, intuuntur *Mb*, (intuantur *M*)
109 Practica inspectatiua *M*, *om. P et expungendum censeo*
110 Practica *MbP*, *om. B*
111 subdiuiditur + subteriores *B*
112 *in - anagogen* *P*, *om. MbB*
113 Tropologia *MbP*, ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΑ ID EST *B*
114 dicitur *MbP*, *om. B*
115 ALLEGOR() *P*, Allegoria *Mb*, ΑΛΛΕΓΟΡΙΑ *B*
116 d(icitu)r *MbP*, ID EST *B*
117 dictio *MbP*, DISTIC(!) *B*
118 Reueratio - fuerunt* *Mb*, *om. PB sed vide [2.2.7] infra*
119 Anagogen *MbP*, ΑΝΑΓΟΓΕΝ *B*
120 d(icitu)r *P*, id est *MbB*
121 ducens *P*, dictio *Mb*, SENSUS TENDENS *B*
122 tropologica *Mb*, tropologia *P*, tropoloica *B*
123 {} = Cassianus, *Collationes* XIV.8, not in *M*
124 qua *addidi secundum Cassianum*, *om. PMbB*
125 uniuersa *MbB*, uniuersam *P*
126 discretionem] dissertione(m) *P*, disputationem *MbB*

uel honesta[128] sint, pruden/ti examinatione discernere[129], ut [est[130]] illud: “Cum apud nos/metipsos iudicare praecipimur, utrum deceat[131] mulierem / non uelato capite orare deum (*1 Cor*. 11.5)”. / Quae ratio moralem continet intellectum.} /

[2.2.7] {[M[2.6]] Reuelatio[132] ad allegoriam pertinet, ut est “[Quoniam[133]] {[964B] patres nostri [[omnes[134]]] sub nube fuerunt [[*et[135] omnes in mari et in nube baptizati sunt*]] (*1 Cor*. 10.1-2)”.}}

[2.2.8] {[PL49 965A] Prophetia[136], quam tertio loco intulit[137], ad[138] anagogen, per quam ad in/uisibilia ac[139] futura sermo dei transfertur, ut est: “Nolu/mus uos[140] ignorare fratres[141] de dormientibus (*1 Thess* 4.13)”. Quae[142] exhortationis[143] / specie ad[144] anagogen [[figura[145]]] praefertur[146].} **|*P*112va|**

[[147]**[2.2.9]** {[M[2.7]] [*Hae quattuor partes possunt, id est historia, / tropologia, allegoria, anagogen, in uno con/uenire, ut est Hiersalem {[964A]

---

127 uitiata *PMb*, uitiati *B*, utilia *Cassianus*
128 honesta *PB*, honestata *Mb*
129 discernere *PMbB*, discernimus *Cassianus*
130 est *MbP*, *om*. *B*
131 deceat *PB*, dec& *MbB*
132 Reuelatio *Mb*, Relatio *P*
133 q(uonia)m *P*, *om*. *Mb*, qua(m) *B*
134 om(ne)s *B*, *om*. *MbP*
135 *et - sunt* *B*, *om*. *MbP*
136 Proph&ia *PB*, Prof&ia *Mb*
137 intulit *PB*, tulit *Mb*
138 ad anagogen *PMb*, ad anagen(!) *B*, anagogen sonat *Cassianus*
139 ac *P*, atq(ue) *MbB*
140 uos ignorare *P*, ignorare uos *MbB*
141 fratres + mei *Mb*
142 quae *PMbB*, qua *Cassianus*
Quae - transfertur *sic Mb*, Qua exhortationis specie anagoges figura praefertur *Collationes*
143 exhortationis *P*, exortations(!) *Mb*, extationis(!) *B*
144 ad anagogen *PMb*, anagen(!) *B*, anagoges *Cassianus*
145 figura *P*, *om*. *MbB*
146 p(rae)fertur *P*, transfertur *Mb*, perfertur *B*
147 [2.2.9] *MbP*, *om*. *B*

secundum historiam / ciuitas Iudaeorum, secundum allegoriam ecclesia / Christi, secundum anagogen ciuitas dei illa caelestis / quae est mater omnium nostrum, secundum tropo/logiam uero anima hominis quae frequenter hoc <nomine[148]> / increpatur[149] aut laudatur a domino. De his ergo / apostolus: si uenero, inquit, ad uos linguis lo/quens 'quid uobis prodero nisi uobis loquar[150] / aut in reuelatione aut in scientia aut in pro/phetia aut in doctrina (*1 Cor*. 14.6)]].} /

Ma version

[2.1.2*] (*Schema*)

- Practica in has tres diuiditur
  - Ethicam, id est moralem
  - Yconomicam, id est dispensatiuam
  - Politicam, id est ciuilem /

[2.2.1*] Est et alia practica inspectiua, **[2.2.2*]** et / hec {M[2.3] diuiditur in hystoriam et spiritualem / intelligentiam.}

[2.2.3*] Hystoria est quae rei {M[2.4] ordinem simpliciter pandit, nec ullus ibi est ocultus / intellectus nisi qui verbis resonat.} **[2.2.4*]** Sed spiritu/alis intelligentia est qua {M[5.3] supergressi visibili/a de diuinis aliquid et celestibus con/templamur, eaque sola mente intue/mur quae corporeum supergrediun/tur aspectum.} /

[2.2.2*] (*Schema*)

- Practica inspectiua diuiditur in historiam et spiritualem intelligentiam
  - Hystoria
  - Spiritualis intelligentia **|*Ma*39rb|**

[2.2.5*] Item practica spiritualis intelligentie in / has tres subdiuiditur, scilicet in Tropo/logiam que est de morum compositione, in / allegoriam que est de figurata dictione, / et in anagogen que est de superiorum / ductu et intellexione; ducit enim intellectum / hominis ad superiora. /

(Schema)

- Practica spiritualis intelligentiae diuiditur in tres
  - Tropologiam, id est morum compositionem
  - Allegoriam, que est figurata dictio
  - Anagogen, id est ad superiora[151] ducens

O-version

[2.2.3] Doctrina histori(a)e ordinem simpliciter pandit. in qua nulli`us´ occultus / intellectus est. nisi qui uerbis resonat. ut est: "Tradidi uobis quæ / & accep`i´dsis, quia

---

148 <nomine> *addidi secundum Cassianum et München clm 6407 f. 86r*

149 increpatur *Cassianus et München clm 6407 f. 86r*] int(er)p(re)tatur *Mb*

150 loquar] prodero *P*

151 superiora ducens *sic Ma*, *sed fortasse* superna conscendens *legendum*

Christus mortuus est (*1 Cor*. 15.3)", & "misit deus filium suum natum(!) ex mu/liere(*Gal*. 4.4)" , & "Audi Israel, dominus deus tuus, deus unus est (*Deut*. 6.4)". **[2.2.4]** Inspectiua dicitur / qui(!) supergressi uisibilia de diuinis aliquid & c(a)elestibus contempla/mur, ea(!) qu(a)e(!) mente sola intuuntur(!) quoniam corporeum supergrediuntur[152] aspectu(!).

[2.2.2] ΠΡΑΚΤΙΚΑ hæc diuiditur in historiam et spiritalis(!) intelligentiam(!).

[2.2.5] (*Schema*)

INSPECTIVA EST QV(A)E IAM SI PRIORA EXERCITIA (*cf*. [2.2.1])

HISTORIA

SPIRITALIS

[2.2.1] Jncipit(!) uel contemplatur, non ea qu(a)e ui/dentur sed qu(a)e non uidentur, ut: "qu(a)e(!) / enim uidet quis quid sperat? Si autem non / uidimus per patientiam speramus(!) (*Rom*. 8.24-25)". Qu(a)e sem/per manent[153] sicuti sunt, ea(!) qu(a)e ad(!) fidem / rationales anim(a)e inuitantur. **|*O*66r(!)|**

[2.2.5] (*Schema*)

- SPIRITALIS
  - ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΑ morum compositio
  - ΑΛΛΗΓΟΡΙΑ est dictio figurata.
  - ΑΝΑΓΟΓΕΝ est ad superna ducens

[2.2.7] REUELATIO ad allegoriam / pertinet, ut est "Quoniam patres nostri omnes / sub nube fuerunt et omnes in mare(!) et in nube baptizati sunt.

[2.2.6] Scientia tropologica est in(!) uniuersa, qu(a)e ad discretionem pertinent actualem, utrum uitiata uel honesta sint, prudenti examinatione discernere, ut illud: "Cum apud nosmetipsos iudicare praecipimur, utrum deceat mulierem non uelato capite orare deum (*1 Cor*. 11.5)". Qu(a)e ratio moralem continet intellectum.

[2.2.8] Prophetia, quam tertio loco intulit, ad anagogen, per quam ad inuisibilia atque futura sermo dei transfertur, ut est: "Nolumus ignorare uos fratres de dormientibus (*1 Thess* 4.13)". Quae exhortationis specie anagogen perfertur(!).

---

152 supergrediuntur] sup(er)gau/diunt(ur) *s.l. et i.m. correxit* -gra- *O*

153 manent] man& *et s.l. add.* -n- *O*

MaMbPB version |*B*2v| |*O*65v|

[3.1] Loica[154], [id[155] est] rationalis / trifario[156] [modo] sub/diuiditur[157]: in dia//lec/ticam[158], / id[159] est disputatoriam[160]; // in epidicticam[161], [[id[162] est]] demonstra//tiuam; // in sophisticam, id est / fraudulentam[163] / et fictam. // {M[5.2] [[[*Est[164][165] enim logica[166] haec; uel, ut nos dicimus[167], rationa/lis, quae[168] uerborum dictorum<que> uidetur continere / rationes[169]*.]]]} /

[3.2] (*Schema*)

Logica[170], [[id[171] est]] rationalis in[172] .iii.[173] [has[174]] subdiuiditur[175] [[partes[176]]]

{M[3.3] - [[[in[177]]]] dialecticam[178], id est disputatoriam[179]

- [[[in[180]]]] epidicticam[181], id est demonstratiuam[182]

---

154 Loica, Lo`g´ica *O* #

155 id est *MbPBO*, *om. Ma*

156 trifario modo *MaPB*, trifaria *Mb*, triphariа modo *O*

157 sub/diuiditur *PBO*, subdiuitur(!) *Mb*, subdiuidit(ur) in tres *Ma*

158 dialecticam *MbPBO*, dyaleticam(!) *Ma*

159 id est *MbPB*, que e(st) *Ma*

160 disputatoriam *PBO*, disputator(um) *Mb*, disputatoria *Ma*

161 epidicticam *PBO*, epiditicam *Mb*, Apodicticam *Ma*

162 id e(st) *MaPB*, *om. Mb*

163 fraudulentam et fictam *MaPO*, p(er)tinente(m) / ad phisica(m) *sic Mb*, fraudulentia(m) & ficta(m) *B*

164 *Est - rationes* *P*, *post* partes *infra [3.2] Mb*, *om. MaBO*

165 Est *P*, s(un)t *Mb*

166 logica *P*, loica *Mb*

167 dicimus *P*, dicam(us) *Mb*

168 qu(a)e *Mb*, qua *P*

169 rationes *P*, ratione(m) *Mb*

170 LOGICA *P*, Loica *Mb*, Loyca *Ma*, ΛOIKA *B*, ΛO`g´IKA *O*

171 id est *PBO*, *om. MaMb*

172 in + agum(?) *O*

173 .iii. has *Mb*, tres has *PB*, t(re)s *Ma*

174 has *MbP*, *om. Ma*

175 subdiuiditur *MaP*, diuiditur *MbBO*

176 partes *MbBO*, *om. MaP*

177 in *MbP*, *om. MaBO*

178 dyalecticam *Ma*, dialectica *MbP*, ΔIAΛEKTICA *B*, ΔIAΛECTICA *O*

179 disputat(ori)am *Ma*, disputator(um) *Mb*, disputatoria *PBO*

- [[[in[183]]]] sophisticam[184], id est fraudulentam[185]}

|*Mb*finis| |*O*66r|

Ma add. alia recentiore manu:

Notandum quod in diuina scriptura qua/druplex habetur intellectus, videlicet hys/toricus, allegoricus, tropologicus, / et anagogicus.

In hystoria res gesta / no(ta)tur; in allegoria interpretatio no/minum consideratur, cum de christo et ecclesiastica res / exponitur; in tropologia comparatio rerum / gestarum inuestigatur, cum ad animam / et spiritum res refertur; in anagoge vero / similitudo rerum gestarum pensatur. |*Ma*89va|

Verbi gratia: Hystoria est quod Salomon in / iersalem xl. annis `sancti templum edificauit´. Allegoria quod Salomon / dicitur pacificus et est christus, iersalem visio / pacis, et est ecclesia quam christus facit templum / ex .vii. donis spiritus sancti. Tropologia est / quod sicut salomon ex lapidibus et / signis templum construxit, ita quis/que fidelis in anima sua templum deo / ex bonis operibus et exemplis sanctorum facit. / Anagoge vero quod, sicut Salomon / ex praeciosis lapidibus templum in iersalem / fecit, ita christus in celesti iersalem ex vi/vis lapidibus, i.e. de omnibus clericis, tem/plum instituit; nam *ana* supra, *goge* / vero ducere interpretatur, et inde pedago/gus quasi ductor.

Est ergo quidam intellectus / hystoricus, allegoricus, moralis siue / tropoloycus, et anagogycus, sicut / dictum est. Haec enim vox ‘ihersalem’ hystorice / significat illam ciuitatem terrestrem, alle/gorice ecclesiam, tropoloyce siue mo/raliter fidelem animam, anagoyce vero / celestem patriam.

Allegoricus igitur / intellectus attendit que iuxta nos sunt, / scilicet ecclesiam; tropoloycus siue mora/lis que intra nos sunt, sicut fidelem animam; / anagogycus vero que supra nos sunt, ut / celestem patriam. /

---

180 in *MbP*, *om. MaBO*

181 epidictica *P*, eiditica *Mb*, apodicticam *Ma*, ΕΠΙΔΙCΤΙΚΑ *BO*

182 dem(onst)rat(iu)am *Ma*, demonstratiua *MbPBO*

183 in *MbP*, *om. MaBO*

184 sophisticam *Ma*, sophistica *MbP*, CΟΦΙCΤΙΚΑ *BO*

185 fraudulenta(m) *Ma*, fraudulenta *MbPBO*